

TEHNIKA I INFORMATIKA U OBRAZOVANJU

5. Konferencija sa međunarodnim učešćem, FTN Čačak, 30–31. maj 2014.

TECHNICS AND INFORMATICS IN EDUCATION

5th International Conference, Faculty of Technical Sciences Čačak, 30–31th May 2014

UDK: 371.132

Stručni rad

ANALIZA EFIKASNOSTI RAZLIČITIH ALATA ZA PROFESIONALNI RAZVOJ NASTAVNIKA

Dragana K. Markušev¹

Rezime: U ovom radu su dati rezultati i kratka analiza ankete o efikasnosti različitih alata za profesionalni razvoj nastavnika. Anketa je bila anonimna i zatvorenog tipa, sa ciljem izdvajanja realnih problema nastavnika u osnovnoj školi. Rezultati ankete ukazuju na neophodnost veće tehničke podrške i opremljenosti škole da bi se proces profesionalnog razvoja nastavnika odvijao na zadovoljavajućem nivou.

Ključne reči: Profesionalni razvoj, tehnička podrška, anketa.

ANALYSIS OF THE EFFECTIVENESS OF VARIOUS TOOLS FOR TEACHER PROFESSIONAL DEVELOPMENT

Summary: This paper presents the results and a brief analysis of the survey on the effectiveness of various tools for professional development of teachers. The survey in the form of questionnaire was anonymous and closed, with the goals of identifying the real problems of teachers in primary schools. The survey results indicate the need for greater technical support and school equipment to make the process of teacher professional development proceeded at a satisfactory level.

Key words: Professional development, technical support, questionnaire.

1. UVOD

Da bi jedan sistem vrednovanja nastavnika funkcionisao, on mora da obuhvati definiciju “dobre nastave” koju direktori, nastavnici, učenici i roditelji smatraju validnom. A pojam dobre nastave je neminovno vezana za pojam “dobrog nastavnika” [1]. Nameće se pitanje vrednovanja i analize dobrog nastavnika. Koji god model da se u tom smislu primeni, nezaobilazan faktor predstavlja profesionalni razvoj nastavnika [2] i njegova obuka i stalno usavršavanje [3,4]. Profesionalni razvoj nastavnika treba shvatiti kao neprekidan proces u interesu obrazovanja i njihovih ključnih činioca na relaciji nastavnik- učenik-obrazovno društvo. Napredovanje nastavnika zavisi ne samo od njegovog motiva već i od ponudjenih faktora kao ključnih činioca u vidu alata koje koristi tokom napredovanja. Neki od

¹ Dragana K. Markušev, diplomirani fizičar i profesor fizike i opštetehtničkog obrazovanja, OŠ “Stevan Sremac”, Trg oslobođenja br. 3, 11211 Beograd-Borča, e-mail: dragana.markushev@vektor.net

efikasnih alata za profesionalni razvoj nastavnika su, na osnovu dostupne literature [1-4] i ličnih zapažanja autora: a) motivacija; b) iskustvo; c) razvijena obrazovna tehnologija; d) tehnička podrška.

Motivacija podrazumeva određene podsticaje koji doprinose ostvarivanju procesa izvođenja nastave i dostizanja zadatih ciljeva u njoj [2]. Podsticaji koji dovode do intenziviranja želje za uspehom i postizanjem zadatih ciljeva su vrlo bitni za profesionalni razvoj, a mogu se realizovati, pored ostalog, i kroz saradnju sa kolegama, i radom sa decom. Iskustvo predstavlja skup svih radnji koje su izvršene na poslu i van njega, sa ciljem profesionalnog razvoja, usavršavanja i boljeg izvođenja nastave. Pored ličnog iskustva, iskustvo drugih je od vitalnog značaja, naročito u slučaju kada se odnosi na uslove odvijanja nastave koji se suštinski razlikuju od onih u kojima pojedinac radi ili se susreće [2,3]. Razvijena obrazovna tehnologija ima za cilj da obrazovne procese i učenje učini efikasnijim i racionalnijim kroz adekvatno prilagođavanje brzom napretku nauke i tehnike. Ona obuhvata, pored ostalog, i nove didaktičke metode u nastavi, svakodnevno korišćenje interneta i servisa koje on pruža, kako za razvoj i dopunu nastavnog procesa, tako i za kompletniju komunikaciju nastavnik-učenik. Na kraju, tehnička podrška je nešto što je neophodno da bi se uopšte mogle pratiti razvijene obrazovne tehnologije. Opremljenost i obučenosť u radu tehničkim resursima u školi je neophodan preduslov za razvoj nastavnog procesa i profesionalni razvoj nastavnika.

Cilj ovog istraživanja je bilo da se istaknu neki od efikasnih alata pravilnog profesionalnog razvoja "dobrog nastavnika", i ukaže na probleme u njihovom korišćenju i realizaciji tzv. dobre nastave.

2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

U ovom radu je predstavljena kvantitativna analiza empirijskog istraživanja efikasnosti različitih alata na profesionalni razvoj nastavnika u osnovnoj školi. Kao osnovni metod istraživanja korišćena je anketa zatvorenog tipa [5]. Ona je sprovedena na određenom broju nastavnika jedne osnovne škole, koji su trebali da odaberu jedan od ponuđenih odgovora. Izbor nastavnika zasnovan je na težnji da se obuhvate oni koji imaju različito kako radno tako i profesionalno iskustvo. Analizom su obuhvaćeni pojedinačni alati profesionalnog razvoja nastavnika, a jedinicu analize su predstavljali parametri koji taj alat definišu (saradnja sa kolegama, iskustvo u radu, lično iskustvo, ovladavanje obrazovnim tehnologijama, itd.).

3. REZULTATI I DISKUSIJA

Istraživanje primene alata profesionalnog razvoja izvršeno je na uzorku od 20 nastavnika OŠ „Stevan Sremac u Borči, od kojih je 70% bilo žena, a 30% muškaraca. Pitanja i rezultati ankete prikazani su u Tabeli 1. Rezultati su dati u obliku procenta od ukupnog broja učesnika u anketi, koji su se opredelili za ponuđeni odgovor. Imajući u vidu reprezentativnost i kvantitet uzoraka koji je korišćen, rezultate ankete treba shvatiti uslovno, prvenstveno kao dobru osnovu za dalja istraživanja [5].

Na osnovu rezultata ankete vidi se da je najveći broj nastavnika dovoljno motivisan za profesionalni razvoj (pitanje broj 1, ocenjeno je ocenom 3 sa 65 %). U podjednakom procentu (55%) nastavnici su sa ocenom 3 ocenili motivaciju od strane škole i saradnju sa kolegama. Sa najvećom ocenom motivacije (ocenom 4), 50% ispitanika izjasnilo se da ih učenici dovoljno motivišu ka profesionalnom razvoju.

Kada se govori o iskustvu, najveći broj nastavnika izdvojio je iskustvo kolega kao nešto što im najviše pomaže u radu – profesionalnom razvijaju (pitanje broj 7, ocenjeno je ocenom 4 sa 75 %). Najmanji broj 35%, ispitanika izjasnio se o uticaju iskustva učenika, ocenom 2, kao nečemu što pozitivno utiče na njihov profesionalni razvoj. 70% ispitanika, ocenom 3, prihvata iskustva u radu kao olakšavajuću okolnost u usvajanju modernih i novih saznanja. Iskustvo u svojoj profesiji 55% ispitanika ocenjuje kao dovoljno dobro, ocenom 4.

Tabela 1. Pitanja i odgovori ankete primene alata profesionalnog razvoja nastavnika.

		1	2	3	4
1.	<i>Da li smatrate da ste dovoljno motivisani za profesionalni razvoj?</i>	0%	20%	65%	15%
2.	<i>Da li Vas škola dovoljno motiviše za profesionalni razvoj?</i>	0%	30%	55%	15%
3.	<i>Da li Vas saradnja sa kolegama dovoljno motiviše za profesionalni razvoj?</i>	0%	25%	55%	20%
4.	<i>Da li Vas učenici dovoljno motivišu ka profesionalnom razvoju?</i>	5%	5%	40%	50%
5.	<i>Da li smatrate da ste dovoljno iskusni u svojoj profesiji?</i>	0%	0%	45%	55%
6.	<i>Da li Vam iskustvo u radu olakšava prihvatanje modernih i novih saznanja?</i>	0%	10%	70%	20%
7.	<i>Da li koristite iskustva kolega u radu?</i>	0%	10%	15%	75%
8.	<i>Da li Vam iskustva učenika pomažu u radu?</i>	5%	35%	30%	30%
9.	<i>Da li ste ovladali obrazovnim tehnologijama?</i>	0%	10%	70%	20%
10.	<i>Da li koristite nove didaktičke metode u nastavi?</i>	5%	10%	75%	10%
11.	<i>Da li u nastavi često koristite informacione tehnologije (web, TV...)?</i>	10%	50%	30%	10%
12.	<i>Da li smatrate da je dostignut potreban nivo komunikacije učenik-nastavnik?</i>	0%	25%	25%	50%
13.	<i>Da li smatrate da je Vaša škola dovoljno opremljena tehničkim sredstvima?</i>	40%	50%	10%	0%
14.	<i>Da li smatrate da ste dovoljno obučeni da radite na postojećoj tehničkoj opremi u školi?</i>	10%	30%	25%	35%
15.	<i>Da li u Vašoj školi postoji mogućnost organizovanja učenja na daljinu?</i>	65%	30%	5%	0%
16.	<i>Da li učenici adekvatno koriste tehničku opremljenost škole?</i>	25%	25%	45%	5%

U okviru razvijenih obrazovnih tehnologija jedan broj nastavnika procenio je korišćenje novih didaktičkih metoda u nastavi kao potreban alat za profesionalni razvoj (pitanje broj 10, ocenjeno je ocenom 3 sa 75 %). Korišćenje informacionih tehnologija je 50% ispitanika ocenilo kao nedovoljnim za adekvatan profesionalni razvoj, ocenom 2. Svoje ovladavanje obrazovnim tehnologijama, najveći broj ispitanika, njih 70%, ocenilo je dovoljno dobrim, ocenom 3. Njih 50% (ocenjeno ocenom 4) smatra da je dostignut potreban nivo komunikacije na relaciji nastavnik-učenik.

Na kraju, u okviru alata tehnička podrška, većina nastavnika je ukazala na loše tehničke uslove za organizovanje učenja na daljinu, kao osnovni nedostatak opremljenosti i tehničke podrške u školi u kojoj rade (pitanje broj 15, ocenjeno je ocenom 1 sa 65%). Ocena opremljenosti škole tehničkim sretstvima je za 50% ispitanika na niskom nivou (ocenjeno ocenom 2). Samo 45% nastavnika misli da učenici adekvatno koriste tehničku opremljenost škole, dok samo 35% njih smatra da je dovoljno običeno da radi na postojećoj opremi u školi.

4. ZAKLJUČAK

Na osnovu analize rezultata ankete o efikasnosti primene nekih od alata profesionalnog razvoja nastavnika u osnovnoj školi, mogu se izdvojiti neki bitni zaključci. Kao prvo, najveći deo nastavnika prihvata iskustvo kolega kao jedan od osnovnih alata sopstvenog napredovanja. Takođe u velikom procentu i visokom ocenom nastavnici ocenjuju svoj pristup i korišćenje novih didaktičkih metoda u nastavi.

Sa druge strane, najveći broj nastavnika sa najnižom ocenom ocenjuje mogućnost organizovanog učenja na daljinu. To predstavlja veliki problem, kako u smislu profesionalnog napredovanja nastavnika jer nema uslova da stekne odgovarajuće iskustvo, tako i u smislu organizovanja posebnog vida nastave za decu inkluzivnog tipa, posebno onu koja imaju problem redovnog pohađanja nastave. Ovo je ujedno i deo problema slabe tehničke opremljenosti škole, što je anketa takođe ukazala.

Nameće se zaključak da je u ovom trenutku potrebna veća podrška, pogotovo tehnička, nastavnicima koja se odnosi na profesionalni razvoj kao neprekidan i neophodan proces za normalan razvoj društva. Takva podrška je neophodna ustanovama koje proizvode nove generacije, i u kojima će nastavnici i učenici u budućnosti biti partneri u učenju. Nastavnici kroz profesionalni razvoj, a učenici na svom razvojnom putu.

5. LITERATURA

- [1] Steinberg Adria. (2001). Šta je dobra nastava: Da li je prepoznajete kada se sa njom susretnete, *Obrazovna tehnologija*, 2/2001, 71-76.
- [2] Schieb, L. J., & Karabenick, S. A. (2011). *Teacher Motivation and Professional Development: A Guide to Resources*. Math and Science Partnership – Motivation Assessment Program, University of Michigan, Ann Arbor, MI.
- [3] Bilandžija Goran. (2010). *Obrazovna tehnologija kao nužnost savremenog obrazovnog procesa*, Zbornika radova 3. internacionalne konferencije Tehnika i informatika u obrazovanju – TIO 2010, Tehnički fakultet Čačak, 238-244.
- [4] Milorotka Simeunović. (2012). *Profesionalni razvoj nastavnika*, Zbornika radova 4. internacionalne konferencije Tehnika i informatika u obrazovanju – TIO 2012, Tehnički fakultet Čačak, 908-917.
- [5] Munn, P. & Drever, E. (2004). *Using questionnaires in small-scale research: A beginner's guide*. Glasgow, Scotland: Scottish Council for Research in Education.